

PROBLÉMOVÁ A PROJEKTOVÁ METÓDA V REFLEXII DNEŠNEJ DOBY

STANKOVSKÝ Jozef – OLEKŠÁKOVÁ Monika – JENDRICHOVSKÝ Ľudovít, SR

Resumé

Východiskom tohto príspevku sú podmienky, ktoré vytvára nedávno prijatý školský zákon č. 245/2008 Z. z. O výchove a vzdelávaní. Zvláštnu pozornosť autori tohto príspevku venujú analýze prieskumov zameraných na aplikáciu projektového a problémového vyučovania pred zavedením novej školskej reformy a využívaní týchto koncepcií v súčasnom období.

Kľúčové slová: školská reforma, výchovno-vzdelávacie formy, projektová a problémová metóda.

PROBLEM AND PROJECT METHOD IN THE REFLECTION OF NOWADAYS

Abstract

The starting point of this paper is the recently adopted new education law # 245/2008 S. b., which name is “the education and training”. The authors analyze the prevailing trends in the part of education and training in the subject of the working classes before and after the introduction of the new educational reform. Particular attention is paid to the analysis of a national curriculum and projects/problems methods, which are implemented with the support of ICT in the reflection of nowadays.

Key words: school reform and educational forms, problem and project method of education.

1 Úvod

V poslednom období prechádza vzdelávanie u nás intenzívnym vývojom, čo sa prejavilo vznikom nového zákona o výchove a vzdelávaní. Nanovo definuje školskú sústavu na Slovensku a zasadzuje náš vzdelávaci systém do európskeho rámca. Zavádza štátny vzdelávaci program (ŠVP), záväzný pre všetky školy a súčasne im dáva možnosť vytvárať si na jeho základe vlastné školské vzdelávacie programy. Tento vývoj spôsobil rozsiahlu zmenu obsahu vyučovacích predmetov, čo so sebou prináša požiadavku využívania alternatívnych prístupov k výchovno-vzdelávaciemu procesu. Tak ako všetky vyučovacie predmety aj predmet technická výchova prešiel veľmi výraznými zmenami, ktoré si vyžadujú náležité riešenia spočívajúce v implementovaní progresívnych vyučovacích metód, ako napríklad projektová a problémová metóda.

2 Projektová a problémová metóda v kontexte štátneho vzdelávacieho programu

Z požiadaviek, ktoré ŠVP kladie na vedomosti, praktické zručnosti, hodnoty a postoje žiakov v rámci predmetu pracovné vyučovanie môžeme dedukovať narastajúcu potrebu aplikovať také metódy, prostriedky, formy vyučovania a voliť také druhy vyučovania:

- ktoré umožnia rozvoj sociálno-komunikačných kompetencií;
- ktoré umožnia rozvoj kompetencií v oblasti informačno-komunikačných technológií;
- ktoré umožnia rozvoj kompetencií učiť sa učiť;

- ktoré umožnia rozvoj kompetencií riešiť problémy;
- a mnoho ďalších;

Koncepciami umožňujúcimi rozvoj už spomínaných kompetencií sú problémové a projektové vyučovanie.

Obe umožňujú navodenie takých situácií:

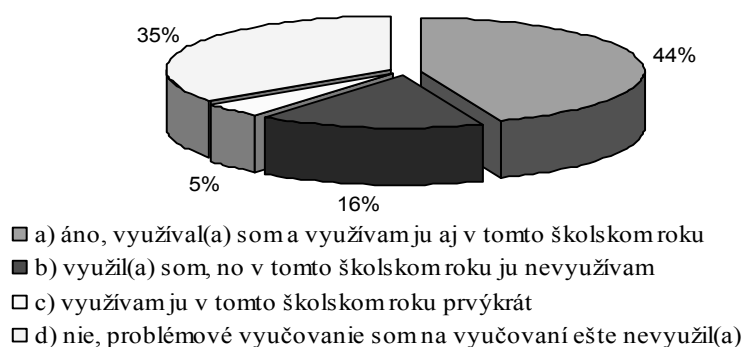
- ktoré rozvíjajú aktivitu, samostatnosť, ale i schopnosť kooperovať;
- ktoré napomáhajú pri rozvoji menej šikovných žiakov a napredovanie talentovanejších žiakov;
- pri ktorých žiaci nadobúdajú vedomosti a zručnosti vlastnou praktickou činnosťou;
- pri ktorých môže učiteľ pristupovať k žiakom individuálne ale i hromadne;
- ktoré rozvíjajú racionálne myslenie, sebarealizáciu, sebavzdelávanie a seba hodnotenie;
- ktoré upútavajú pozornosť, záujem žiakov;
- ktoré napomáhajú pri rýchlejšom, ľahšom, komplexnejšom sprostredkovaní a osvojovaní si učiva.

I napriek mnohým výhodám, ktoré tieto koncepcie umožňujú, pri analýze preferencií ich aplikovania dospejeme k záveru, že v súčasnej dobe je ich postavenie v systéme výchovy a vzdelávania v oblasti techniky na základných školách nepostačujúce.

3 Výsledky prieskumov

Pre porovnanie preferencií sme zvolili prieskumy realizované krátko pred zavedením školskej reformy. Tieto prieskumy boli realizované na náhodne vybraných základných školách na Slovensku. Prieskumy boli zamerané na položky zisťujúce faktory, ktoré viedli učiteľov k výberu projektového alebo problémového vyučovania. Ďalším predmetom skúmania uvádzaných prieskumov boli taktiež faktory alebo príčiny, ktoré učiteľov naopak od využívania týchto inovatívnych vzdelávacích koncepcií odrádzali.

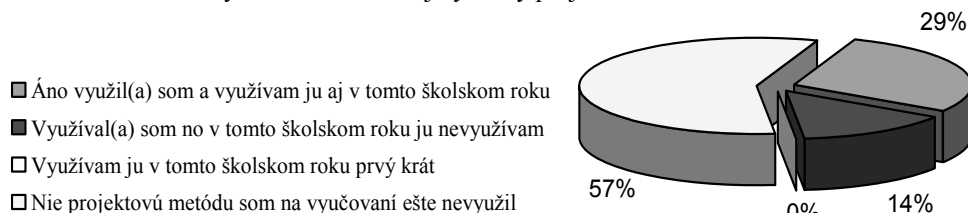
Graf č. 1 Využívate pri svojej práci (na hodinách technickej výchovy) problémové vyučovanie?

Prvý okruh položiek dotazníkov zisťoval názory učiteľov týkajúcich sa integrovania problémového vyučovania do procesu vyučovania.

Odpovede boli pre nás pozitívne prekvapujúce, pretože až 44% učiteľov počas školského roka využíva koncepciu problémového vyučovania, 16% z nich sa vyjadrilo, že už niekedy využívali problémové vyučovanie, ale v tomto školskom roku ju už nevyužívajú, 5% sa vyjadrilo, že problémové vyučovanie využilo po prvýkrát a 35% ešte vôbec neaplikovalo problémové vyučovanie.

Graf. č.2 Využívali ste niekedy, prípadne využívate v súčasnosti pri vyučovaní technickej výchovy projektovú metódu?

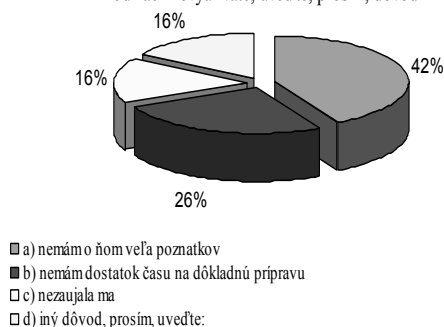

Projektové vyučovanie v období realizácie prieskumu využilo 29% učiteľov. 14% učiteľov už niekedy projektové vyučovanie využilo, no v aktuálnom školskom roku nie. A až 57% z opýtaných projektové vyučovanie ešte vôbec nevyužilo.

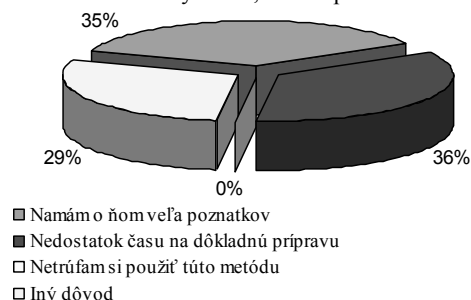
Z uvedeného vyplýva, že v dobe realizovania prieskumov väčší počet učiteľov preferoval problémové vyučovanie ako projektové vyučovanie. Aj napriek tomu je ešte pomerne veľký počet učiteľov (ako vidieť z grafu č. 1 a č. 2), ktorí tieto koncepcie vôbec nepoužili.

Príčiny, ktoré učiteľov od využívania týchto inovatívnych vzdelávacích koncepcií odrádzali, boli zisťované druhým okruhom položiek.

Graf č. 3 Ak koncepciu problémového vyučovania na hodinách nevyužívate, uveďte, prosím, dôvod

Graf č. 4 ak ste projektové vyučovanie nevyužívali alebo ho už nevyužívate, uveďte prosím dôvod

Z celkového množstva respondentov, ktorí problémové vyučovanie ešte nepoužili, sa až 42% sa vyjadrilo, že nemá o problémovom vyučovaní dostatočné informácie na to, aby ho mohli aplikovať do vyučovania, 26% opýtaných sa vyjadrilo, že vôbec nemá čas na prípravu založenú na problémovom vyučovaní, 16% nemá záujem o využívanie tejto metódy a rovnako 16% uviedlo iné dôvody neaplikovania tejto koncepcie.

Najčastejšími dôvodmi prečo učelia technickej výchovy projektové vyučovanie nevyužívajú (graf č. 4) je nedostatok času na dôkladnú prípravu, čo uviedlo 36% učiteľov, a nedostatok poznatkov o projektovej metóde uviedlo 35% učiteľov. 29% učiteľov uvádza iný dôvod a to: „nedostatok potrebnej literatúry k praktickej aplikácii v predmetoch na ZŠ, nedostatočná hodinová dotácia pre vyučovanie technickej výchovy“.

Je ešte priskoro hovoriť o zaužívaní reformy, nakoľko od jej zavádzania do pedagogickej praxe ubehli len 2 roky, no napriek tomu môžeme vidieť rozdiely v používaní a hlavne v častejšom preferovaní projektového a problémového vyučovania. Aby sme vedeli porovnať situáciu aplikácie týchto koncepcií dnes a z pred dvoch rokov, zamerali sme sa na analýzu internetových portálov, ktorých úlohou je podporovať učiteľov v zavádzaní aj iných prístupov k vzdelávaniu, aby tak u žiakov dosiahli rozvoj potrebných kompetencií, z ktorých časť sme uviedli v úvode druhej kapitoly tohto príspevku. Najväčší nárast vo využívaní

problémového a projektového vyučovania môžeme zaznamenávať v súvislosti s rozvojom informačných a komunikačných technológií, ktoré významnou mierou prispievajú k informovanosti učiteľov. Svedčí o tom niekoľko projektov ako napr.: Moderný učiteľ, Infovek, Orange, Cena Slovak telecom, O škole, a iné.

Z analýzy týchto internetových portálov podporujúcich výchovu a vzdelávanie prostredníctvom súťažných projektov sme dospeli k nasledovným zisteniam: v oblasti využívania projektového a problémového vyučovania nastalo určité zlepšenie. Výrazný posun zaznamenávame aj v súvislosti s výmenou skúsenosti, ktoré vedú k vytváraniu projektov zameraných na implementáciu spomínaných vzdelávacích koncepcií, čo vedie k efektívnejšiemu čerpaniu financií zo štrukturálnych fondov.

4 Záver

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v súčasnosti majú IKT v projektovom a problémovom vyučovaní dôležité miesto, no naďalej však zostávajú len prostriedkom k dosahovaniu výchovno-vzdelávacích cieľov, z čoho vyplýva, že rola učiteľa vo vyučovaní technickej výchovy zostáva nezastupiteľná.

Pod'akovanie: Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu UGA IV/22/2010 (Drevená stavebnica ako technická hračka)

5 Literatúra

1. ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM. Dostupné [on-line]:
<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2319> 24.04.2010
2. JENDRICHOVSKÝ, Ľ.: Projektové vyučovanie na stredných odborných školách. In: Vzájomná informovanosť - cesta k efektívnemu rozvoju vedecko-pedagogickej činnosti: zborník príspevkov z konferencie: UKF, 2007, 170 s. ISBN 978-80-8094-124-6. s. 36-42.

Lektoroval: PaedDr. Miroslav Ŏlvecký, PhD. (Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

Kontaktná adresa:

Jozef Stankovský, Mgr.
Katedra techniky a
informačných technológií, PF
UKF, Dražovská cesta 4, 949
74 Nitra, SR, e-mail:
jozef.stankovsky@ukf.sk

Monika Olekšáková, Mgr., PhD.
Katedra techniky a informačných
technológií, Pedagogická fakulta
UKF, Dražovská cesta 4,
949 74 Nitra, SR,
e-mail: moleksakova@ukf.sk

Ľudovít Jendrichovský, Mgr., PhD.
Katedra techniky a informačných
technológií, Pedagogická fakulta
UKF, Dražovská cesta 4,
949 74 Nitra, SR, e-mail:
ljendrichovsky@ukf.sk